PATVIRTINTA

ŠILUTĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS
VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURAS

ŠILUTĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS 2025 METŲ VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENOS ATASKAITA

Šilutė

2026 m.

Įvadas

Šilutės rajono savivaldybėje yra stiprus pagrindas tęsti prevenciją: mamografinės patikros aprėptis viršija Lietuvos rodiklį, šeimos gydytojų skaičius santykinai didesnis, o gyvenimo trukmė, palyginti su 2024 m., pailgėjo. Šiuos rezultatus verta išlaikyti, kartu sutelkiant pastangas ten, kur sveikatos apsaugą dar galima sustiprinti. [1]

Daugiausia dėmesio siūloma skirti savižudybių prevencijai, vaikų profilaktinės apsaugos stiprinimui ir alkoholio žalos bei sunkių transporto traumų mažinimui. Rekomendacijos siejamos su konkrečiais rodikliais, atsakingų įstaigų bendradarbiavimu ir pamatuojamais rezultatais.

Ataskaitos apimtis

Pateikiamos visos 48 unifikuotų metinės stebėsenos rodiklių pozicijos, jų palyginimas su Lietuva ir šviesoforo vertinimas. Papildomai pateikiami visi 25 naujausio 2026 m. suaugusiųjų gyvensenos tyrimo rodikliai. Vieno privalomo oro kokybės metinio rodiklio reikšmė nepateikiama, nes turimi tik atskirų matavimo laikotarpių duomenys. [1–4]

Ataskaitiniai metai – 2025. Mokyklinio amžiaus vaikų nesimokymo rodiklio laikotarpis – 2025–2026 mokslo metai. Gyvensenos tyrimo duomenys – 2026 m.; jie aiškiai atskirti nuo 2025 m. statistikos.

Svarbiausi rezultatai

Palankius Šilutės rajono savivaldybės rezultatus verta išlaikyti ir panaudoti didinant prevencinių paslaugų pasiekiamumą.

1 lent. „Svarbiausi Šilutės rajono savivaldybės sveikatos rodikliai, 2025 m.“

Rodiklis 2025 metais	Savivaldybė	Lietuva
Mamografinės patikros programos aprėptis	61,1 %	55,5 %
Gimdos kaklelio prevencinės programos aprėptis	79,0 %	76,3 %
Šeimos gydytojų skaičius 10 000 gyventojų	8,7	7,9
Ilgalaikio nedarbo lygis	1,0 %	1,6 %
Standartizuotas mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų 100 000 gyventojų	125,8	131,8
Registruotas sergamumas ŽIV 10 000 gyventojų	0,0	0,6

Šaltinis [1]. Didesnė aprėptis ir mažesnis ilgalaikis nedarbas yra palankūs rezultatai. Nulinis registruotas sergamumas nereiškia, kad nėra nediagnozuotų infekcijų.

Pažanga palyginti su 2024 metais

Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė padidėjo nuo 75,6 iki 76,6 metų. Išvengiamų hospitalizacijų dėl cukrinio diabeto rodiklis sumažėjo nuo 3,4 iki 2,5 atvejo 1 000 gyventojų. Mažėjo ir standartizuotas mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų bei piktybinių navikų. Tai palankūs vienų metų pokyčiai; jų tvarumą parodys tolesnė stebėsena. [1]

Šviesoforo rezultatai

Iš 47 skaitines reikšmes turinčių unifikuotų rodiklių 5 priskirti žaliai, 32 geltonai ir 9 raudonai grupei. Vienam transporto traumų rodikliui spalva tikslinama, o oro metinio rodiklio reikšmė nevertinta. Žalia grupė rodo palankesnę vietą tarp savivaldybių; geltona – vidurinę grupę, o ne automatiškai gerą ar Lietuvos vidurkiui lygią reikšmę.

Trys prioritetinės sritys

• Psichikos sveikata ir savižudybių prevencija: stiprinti ankstyvą rizikos atpažinimą ir pagalbos tęstinumą.

• Vaikų profilaktinė apsauga: atkurti skiepijimo aprėptį ir tiksliau pasiekti pagalbos stokojančias šeimas.

• Alkoholio žala ir sunkios transporto traumos: derinti prieinamumo vertinimą, ankstyvą pagalbą ir saugios aplinkos priemones.

Įvadas ir vertinimo metodika

Ataskaitos tikslas – pateikti Šilutės rajono savivaldybės gyventojų sveikatos būklę apibūdinančius rodiklius ir pagrįsti vietos sveikatos stiprinimo sprendimus. Taikomi Bendrieji savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatai, patvirtinti įsakymu Nr. V-488, 2026 m. liepos 1 d. suvestinė redakcija, ir HI 2026 m. ataskaitų rašymo metodinės rekomendacijos. [2, 3]

Rodiklių šaltiniai ir laikotarpiai

Pagrindinis skaitinių reikšmių šaltinis – VISSIS rodiklių reikšmės. Analizuojami 2025 m. vienų metų rodikliai; mokyklų rodiklis pateiktas už vienus 2025–2026 mokslo metus. Prevencinių programų reikšmės apima jų nustatytus apskaitos laikotarpius, todėl nėra vien per 2025 m. naujai dalyvavusių asmenų dalis. [1–3]

Kaip sudarytas šviesoforas?

Kiekvienas rodiklis suranguotas tarp 60 savivaldybių, atsižvelgiant į palankią kryptį. Taikytas 20–60–20 proc. principas: palankiausių reikšmių grupė žalia, vidurinė geltona, nepalankiausių raudona. Sutampančios ribinės reikšmės priskirtos tai pačiai spalvai. Žindymo rodikliui turimos 59 savivaldybių reikšmės; abiem kraštinėms grupėms taikyta po 12 vietų, įtraukiant sutampančias reikšmes. [2]

Kaip skaityti skaičius?

Santykis apskaičiuotas dalijant savivaldybės rodiklį iš Lietuvos rodiklio. Didesnis už 1 santykis palankus, kai siekiama didesnės reikšmės, ir nepalankus, kai siekiama mažesnės. Neigiamam gyventojų pokyčiui santykis neskaičiuotas, nes jo interpretacija klaidintų. Skaičiuota iš nesuapvalintų šaltinio reikšmių; lentelėje rodikliai dažniausiai suapvalinti iki vieno skaičiaus po kablelio, santykiai iki dviejų.

Mirtingumui palyginti pasirinkti standartizuoti mirtingumo rodikliai (SMR), mažinantys skirtingos amžiaus struktūros įtaką. Absoliutus mirčių skaičius pateiktas greta. Kelių atvejų rodikliai gali smarkiai svyruoti ir didesnėje nei 20 tūkst. gyventojų savivaldybėje. Trejų metų rodikliai pasitelkiami tik paaiškinant svyravimus, nekeičia pagrindinio vienų metų šviesoforo.

Santrumpos: HI – Higienos institutas; VSB – visuomenės sveikatos biuras; PSO – Pasaulio sveikatos organizacija; ASPĮ – asmens sveikatos priežiūros įstaiga; NVSC – Nacionalinis visuomenės sveikatos centras; p. p. – procentinis punktas; ND – nėra tinkamos reikšmės. MMR1 – pirmoji tymų, epideminio parotito ir raudonukės vakcinos dozė; DTP3 – trečia difterijos, stabligės ir kokliušo vakcinos dozė. Toliau žodis Savivaldybė reiškia Šilutės rajono savivaldybę.

Demografinė ir socialinė situacija

2025 m. teigiamas migracijos balansas iš dalies sušvelnino gyventojų skaičiaus mažėjimą Šilutės rajono savivaldybėje. Vis dėlto mirčių buvo daugiau nei gimimų, todėl bendras pokytis liko neigiamas. Ši situacija svarbi planuojant paslaugų vietas ir jų pasiekiamumą. [1]

2 lent. „Šilutės rajono savivaldybės gyventojų demografinė kaita, 2025 m.“

2025 metų demografinė dedamoji	Asmenų skaičius
Gimusieji	236
Mirusieji	565
Natūrali gyventojų kaita	−329
Neto migracija	+54
Bendras gyventojų skaičiaus pokytis	−275

Šaltinis [1], lapas „Absol. sk“. Natūrali kaita apskaičiuota: 236 − 565 = −329. Bendras pokytis: −329 + 54 = −275.

Šilutės rajono savivaldybės gyventojų skaičius mažėja, tačiau pokyčio mastas priklauso nuo naudojamo duomenų šaltinio. Valstybės duomenų agentūros duomenimis, 2025 m. pradžioje savivaldybėje gyveno 38 181 nuolatinis gyventojas – 338 gyventojais, arba 0,9 proc., mažiau negu 2023 m. pradžioje. Registrų centro skelbiamas Gyventojų registro duomenimis pagrįstas skaičius tuo pačiu laikotarpiu sumažėjo nuo 42 036 iki 40 908, t. y. 1 128 gyventojais, arba 2,7 proc.

3 lent. „Gyventojų skaičius pagal duomenų šaltinį Šilutės rajono savivaldybėje, 2023–2025 m.“

Duomenų šaltinis ir rodiklis	2023 m. pradžia	2024 m. pradžia	2025 m. pradžia
Valstybės duomenų agentūra – nuolatiniai gyventojai	38 519	38 328	38 181
Registrų centras – gyventojų skaičius pagal Gyventojų registro apskaitą	42 036	41 326	40 908
Skirtumas tarp šaltinių	3 517	2 998	2 727

Savivaldybės demografijai būdingas didelis kaimiškoje teritorijoje gyvenančių žmonių skaičius. 2025 m. pradžioje Šilutės mieste gyveno 15 984 nuolatiniai gyventojai (41,9 proc.), kaimiškoje teritorijoje – 22 197 (58,1 proc.). Taigi beveik šeši iš dešimties savivaldybės gyventojų gyveno už Šilutės miesto ribų. Tai svarbu planuojant visuomenės sveikatos paslaugas: užsiėmimų organizavimas seniūnijose, išvažiuojamosios veiklos ir bendradarbiavimas su vietos bendruomenėmis padeda pasiekti didžiąją gyventojų dalį.

Registrų centro duomenys taip pat rodo gyventojų amžiaus struktūros pokyčius. Lyginant 2023 ir 2025 m. pradžią, 0–17 metų vaikų skaičius sumažėjo nuo 7 310 iki 6 770, o 60 metų ir vyresnių gyventojų padaugėjo nuo 11 745 iki 12 201. Pastarieji 2025 m. sudarė 29,8 proc. Gyventojų registro apskaitoje esančių savivaldybės gyventojų. Šie pokyčiai pagrindžia poreikį kartu užtikrinti šeimoms skirtų paslaugų tęstinumą ir stiprinti vyresnių gyventojų fizinio aktyvumo, lėtinių ligų prevencijos bei socialinio dalyvavimo galimybes.

Gyventojų skaičiaus pokytis buvo −7,2 asmens 1 000 gyventojų, Lietuvoje −1,1. Teigiamas migracijos balansas yra palanki dedamoji, tačiau pagal vien šiuos duomenis negalima spręsti, kokio amžiaus asmenys atvyko ar išvyko. [1]

Socialinė padėtis

Ilgalaikio nedarbo lygis siekė 1,0 proc., Lietuvoje 1,6 proc. Tai palankus palyginimas. Socialinę pašalpą gaunančių šeimų buvo 586; jų rodiklis siekė 15,4 šeimos 1 000 gyventojų, Lietuvoje 13,4. Abu rodiklius svarbu vertinti kartu: mažesnis ilgalaikis nedarbas nepanaikina dalies šeimų ekonominių sunkumų. [1]

Sveikatos būklė

Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė buvo 76,6 metų, Lietuvos – 77,9 metų. Per metus ji pailgėjo apie vienus metus. Tarp pagrindinių mirties priežasčių išliko kraujotakos sistemos ligos ir piktybiniai navikai: atitinkamai 282 ir 116 mirčių. Cerebrovaskulinių ligų mirtys įeina į kraujotakos sistemos ligų grupę, todėl šių grupių skaičių sudėti negalima. [1]

Išvengiamas mirtingumas sudarė 80,1 proc., Lietuvoje 76,3 proc. Šis rodiklis skaičiuojamas pagal metodikoje apibrėžtas priežastis ir amžiaus ribas; jis nereiškia, kad 80,1 proc. visų 565 mirčių buvo galima išvengti. [1, 2]

Strateginiai ir socialinės aplinkos rodikliai

2025 metų sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis

Numeriai atitinka Nuostatų 1 priedo unifikuotų rodiklių sąrašą. Lentelės reikšmės yra vienų metų. Žalia – palankesnė grupė; geltona – vidurinė; raudona – nepalankesnė. [1–3]

4 lent. „Strateginiai ir socialinės aplinkos rodikliai Šilutės rajono savivaldybėje, 2025 m.“

Nr	Rodiklis ir matavimo vienetas	Savival-dybė	Kiekis	Lietuva	Santykis	Grupė
1	Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė metai; palankiau ↑	76,6	–	77,9	0,98	Geltona
2	Išvengiamas mirtingumas proc.; palankiau ↓	80,1	197	76,3	1,05	Geltona
3	Standartizuotas mirtingumas dėl savižudybių (X60–X84) 100 000 gyv.; palankiau ↓	33,0	14	17,3	1,91	Raudona
4	Bandymų žudytis skaičius (X60–X64, X66–X84) 100 000 gyv.; palankiau ↓	34,2	13	39,5	0,87	Geltona
5	Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1 000 mokyklinio amžiaus vaikų; palankiau ↓ 2025–2026 mokslo metai	82,3	290	44,4	1,85	Raudona*
6	Socialinę pašalpą gaunančių šeimų skaičius 1 000 gyv.; palankiau ↓	15,4	586	13,4	1,15	Geltona
7	Ilgalaikio nedarbo lygis proc.; palankiau ↓	1,0	238	1,6	0,61	Geltona
8	Gyventojų skaičiaus pokytis 1 000 gyv.; palankiau ↑	-7,2	-275	-1,1	–	Geltona

Šaltinis [1]. Kiekis – šaltinio absoliutus asmenų, atvejų ar šeimų skaičius arba gyventojų pokytis; lic. – licencijos, sl. – slaugytojai. Programų kiekiai atitinka šaltinio apskaitos laikotarpius. Santykis apskaičiuotas iš nesuapvalintų reikšmių. ↑ didesnė reikšmė palankesnė; ↓ mažesnė reikšmė palankesnė.

Mažesnis ilgalaikio nedarbo lygis yra palankus rezultatas.

*Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, rodiklį svarbu vertinti atsižvelgiant į emigracijos aplinkybes. Į šią apskaitą patenka vaikai, kurie su šeimomis yra išvykę gyventi į užsienį, tačiau jų gyvenamoji vieta tebėra deklaruota Šilutės rajono savivaldybėje. Šie vaikai gali mokytis užsienio šalių mokyklose, todėl jų neįtraukimas į Lietuvos mokinių apskaitą savaime nereiškia, kad jie nesimoko. Dėl šios priežasties rodiklio negalima tiesiogiai tapatinti su Šilutės rajono savivaldybėje faktiškai gyvenančių ir mokyklos nelankančių vaikų skaičiumi. Šilutės r. sav. administracijos duomenimis faktiškai mokyklą nelankančių vaikų (iki 16 m.) skaičius yra 0. Oficialiosios statistikos portalo duomenimis, Šilutės rajono savivaldybėje mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių Lietuvos mokyklose, skaičius mažėjo: 2023–2024 mokslo metais apskaityti 383 vaikai, 2024–2025 mokslo metais – 361, o 2025–2026 mokslo metais – 290. Palyginti su 2023–2024 mokslo metais, skaičius sumažėjo 93 vaikais, arba 24,3 proc. Naujausiais duomenimis, absoliučią daugumą – 289 vaikus, arba 99,7 proc. – sudarė išvykusieji iš šalies.

5 lent. „Mokyklose nesimokančių vaikų apskaitos priežastys Šilutės rajono savivaldybėje, 2025–2026 m. m.“

Oficiali nesimokymo priežastis	Vaikų skaičius 2025–2026 mokslo metais
Išvykę iš šalies	289
Socialinės, psichologinės ir kitos priežastys	1
Priežastis nenurodyta	0
Iš viso	**290**

Šį rodiklį būtina vertinti atsižvelgiant į jo sudarymo principą. Nesimokančių vaikų sąrašai formuojami lyginant Gyventojų registro ir Mokinių registro duomenis. Todėl į statistiką patenka ir savivaldybėje gyvenamąją vietą deklaravę, tačiau iš šalies išvykę vaikai. Priskyrimas išvykusiųjų grupei savaime nereiškia, kad vaikas nesimoko jo gyvenamojoje valstybėje. Taigi statistikoje nurodyti 290 vaikų negali būti interpretuojami kaip 290 Šilutės rajono savivaldybėje faktiškai gyvenančių ir mokyklos nelankančių vaikų.

Šilutės rajono savivaldybės administracijos Švietimo, sporto ir kultūros skyriaus pateiktais duomenimis, savivaldybėje faktiškai gyvenančių privalomojo mokyklinio amžiaus vaikų, kurie nesimokytų, nenustatyta – jų skaičius yra 0. Ši informacija papildo oficialiąją statistiką ir padeda tiksliau įvertinti vietos situaciją. Raudona rodiklio spalva žymi nepalankią oficialiai apskaičiuoto rodiklio padėtį kitų savivaldybių atžvilgiu, tačiau savaime nėra išvada apie savivaldybėje gyvenančių vaikų ugdymo neužtikrinimą.

Gyvenamosios aplinkos ir saugumo rodikliai

2025 metų sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis

Numeriai atitinka Nuostatų 1 priedo unifikuotų rodiklių sąrašą. Lentelės reikšmės yra vienų metų. Žalia – palankesnė grupė; geltona – vidurinė; raudona – nepalankesnė. [1–3]

6 lent. „Gyvenamosios aplinkos ir saugumo rodikliai Šilutės rajono savivaldybėje, 2025 m.“

Nr	Rodiklis ir matavimo vienetas	Savival-dybė	Kiekis	Lietuva	Santykis	Grupė
9	Standartizuotas mirtingumas dėl išorinių priežasčių (V00–Y89) 100 000 gyv.; palankiau ↓	97,8	40	71,5	1,37	Geltona
10	Policijoje užregistruotų pranešimų dėl smurto artimoje aplinkoje skaičius 1 000 gyv.; palankiau ↓	21,2	806	19,3	1,10	Geltona
11	Sergamumas tuberkulioze (A15–A19), nauji atvejai 100 000 gyv.; palankiau ↓	21,0	8	18,7	1,12	Geltona
12	Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų dėl nelaimingų atsitikimų darbe, skaičius 10 000 darbingo amžiaus gyv.; palankiau ↓	0,8	2	0,9	0,97	Geltona
13	65 metų ir vyresnių gyventojų susižalojimo dėl nukritimo atvejų skaičius (W00–W19) 10 000 šio amžiaus gyv.; palankiau ↓	143,7	121	135,0	1,06	Geltona
14	Darbingo amžiaus asmenų, kuriems pirmą kartą nustatytas sumažėjęs dalyvumo lygis, skaičius 10 000 gyv.; palankiau ↓	82,0	196	70,8	1,16	Geltona
15	Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis (A00–A09) 10 000 gyv.; palankiau ↓	180,1	685	170,7	1,05	Raudona
16	Standartizuotas mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo (W65–W74) 100 000 gyv.; palankiau ↓	4,6	2	3,4	1,35	Geltona

Šaltinis [1]. Kiekis – šaltinio absoliutus asmenų, atvejų ar šeimų skaičius arba gyventojų pokytis; lic. – licencijos, sl. – slaugytojai. Programų kiekiai atitinka šaltinio apskaitos laikotarpius. Santykis apskaičiuotas iš nesuapvalintų reikšmių. ↑ didesnė reikšmė palankesnė; ↓ mažesnė reikšmė palankesnė.

Dauguma šioje dalyje pateiktų reikšmių patenka į vidurinę grupę. Naujų tuberkuliozės atvejų rodiklis mažėjo, tačiau vienų metų sumažėjimas dar nepatvirtina ilgalaikio problemos išsprendimo.

Saugumo ir psichoaktyviųjų medžiagų rodikliai

2025 metų sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis

Numeriai atitinka Nuostatų 1 priedo unifikuotų rodiklių sąrašą. Lentelės reikšmės yra vienų metų. Žalia – palankesnė grupė; geltona – vidurinė; raudona – nepalankesnė. [1–3]

7 lent. „Saugumo ir psichoaktyviųjų medžiagų rodikliai Šilutės rajono savivaldybėje, 2025 m.“

Nr	Rodiklis ir matavimo vienetas	Savival-dybė	Kiekis	Lietuva	Santykis	Grupė
17	Standartizuotas mirtingumas dėl nukritimo (W00–W19) 100 000 gyv.; palankiau ↓	14,4	6	13,6	1,06	Geltona
18	Standartizuotas mirtingumas dėl transporto įvykių (V00–V99) 100 000 gyv.; palankiau ↓	13,4	5	5,0	2,68	Raudona
19	Pėsčiųjų mirtingumas dėl transporto įvykių (V00–V09) 100 000 gyv.; palankiau ↓	2,6	1	1,2	2,17	Geltona
20	Transporto įvykiuose patirtų traumų skaičius (V00–V99) 10 000 gyv.; palankiau ↓	5,0	19	5,6	0,89	Tiksl.*
21	Oro teršalų $KD_{2,5}$ ir (ar) KD_{10} ir (ar) NO_2 vidutinė metinė koncentracija savivaldybėje µg/m³; palankiau ↓	ND	–	–	–	ND
22	Standartizuotas mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu 100 000 gyv.; palankiau ↓	0,0	0	3,6	0,00	Žalia
23	Standartizuotas mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu 100 000 gyv.; palankiau ↓	30,4	12	21,7	1,40	Geltona
24	Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda, nusikaltimai 100 000 gyv.; palankiau ↓	55,2	21	96,8	0,57	Geltona

Šaltinis [1]. Kiekis – šaltinio absoliutus asmenų, atvejų ar šeimų skaičius arba gyventojų pokytis; lic. – licencijos, sl. – slaugytojai. Programų kiekiai atitinka šaltinio apskaitos laikotarpius. Santykis apskaičiuotas iš nesuapvalintų reikšmių. ↑ didesnė reikšmė palankesnė; ↓ mažesnė reikšmė palankesnė.

* Nr. 20 patikslinta reikšmė – 5,0 traumos 10 000 gyventojų (19 atvejų); santykis su Lietuvos rodikliu – 0,89. Pirminiame HI duomenų rinkinyje nurodyta 7,2, todėl šviesoforo grupė palikta tikslintina iki oficialaus duomenų patvirtinimo. Oro metiniam rodikliui (Nr. 21) spalva neskirta.

Neregistruotos su narkotikų vartojimu susijusios mirtys yra palankus rezultatas. Transporto mirtingumo rodiklis išlieka prioritetinis.

Gyvensenos ir sveikatos priežiūros išteklių rodikliai

2025 metų sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis

Numeriai atitinka Nuostatų 1 priedo unifikuotų rodiklių sąrašą. Lentelės reikšmės yra vienų metų. Žalia – palankesnė grupė; geltona – vidurinė; raudona – nepalankesnė. [1–3]

8 lent. „Gyvensenos ir sveikatos priežiūros išteklių rodikliai Šilutės rajono savivaldybėje, 2025 m.“

Nr	Rodiklis ir matavimo vienetas	Savival-dybė	Kiekis	Lietuva	Santykis	Grupė
25	Vaikų iki 18 metų, apsinuodijusių narkotinėmis medžiagomis, skaičius 10 000 vaikų; palankiau ↓	1,6	1	3,5	0,45	Geltona
26	Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais gyv. vienai licencijai; palankiau ↑	187,4	203 lic.	199,9	0,94	Geltona
27	Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais gyv. vienai licencijai; palankiau ↑	68,7	554 lic.	185,8	0,37	Raudona
28	Kūdikių, išimtinai žindytų iki 6 mėnesių amžiaus, dalis proc.; palankiau ↑	33,2	82	34,3	0,97	Geltona
29	Išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1 000 gyv.; palankiau ↓	25,6	966	19,5	1,31	Geltona
30	Išvengiamų hospitalizacijų dėl cukrinio diabeto skaičius 1 000 gyv.; palankiau ↓	2,5	79	1,8	1,38	Raudona
31	Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius santykis; palankiau ↑	2,20	163 sl.	1,68	1,31	Geltona
32	Šeimos gydytojų skaičius 10 000 gyv.; palankiau ↑	8,7	33	7,9	1,10	Žalia

Šaltinis [1]. Kiekis – šaltinio absoliutus asmenų, atvejų ar šeimų skaičius arba gyventojų pokytis; lic. – licencijos, sl. – slaugytojai. Programų kiekiai atitinka šaltinio apskaitos laikotarpius. Santykis apskaičiuotas iš nesuapvalintų reikšmių. ↑ didesnė reikšmė palankesnė; ↓ mažesnė reikšmė palankesnė.

Didesnis šeimos gydytojų skaičius yra stiprybė. Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto rodiklis mažėjo, tačiau išliko nepalankioje grupėje, todėl svarbi tęstinė ambulatorinė priežiūra.

Paslaugų ir vaikų sveikatos rodikliai

2025 metų sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis

Numeriai atitinka Nuostatų 1 priedo unifikuotų rodiklių sąrašą. Lentelės reikšmės yra vienų metų. Žalia – palankesnė grupė; geltona – vidurinė; raudona – nepalankesnė. [1–3]

9 lent. „Paslaugų ir vaikų sveikatos rodikliai Šilutės rajono savivaldybėje, 2025 m.“

Nr	Rodiklis ir matavimo vienetas	Savival-dybė	Kiekis	Lietuva	Santykis	Grupė
33	Apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis vienam gyventojui apsilankymai 1 gyv.; palankiau ↑	10,3	391 936	9,6	1,07	Žalia
34	Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15–A19), visi atvejai 100 000 gyv.; palankiau ↓	2,6	1	3,5	0,74	Geltona
35	Sergamumas ŽIV ir jo sukeltomis ligomis 10 000 gyv.; palankiau ↓	0,0	0	0,6	0,00	Žalia
36	Kūdikių iki vienų metų mirtingumas 1 000 gyvų gimusiųjų; palankiau ↓	4,2	1	3,2	1,33	Geltona
37	Dvejų metų vaikų MMR1 skiepijimo apimtys, viena dozė proc.; palankiau ↑	79,2	202	85,4	0,93	Raudona
38	Vienų metų vaikų DTP3, poliomielito ir B tipo Haemophilus influenzae infekcijos skiepijimo apimtys, trys dozės proc.; palankiau ↑	82,6	181	86,7	0,95	Raudona
39	Vaikų nuo 7 iki 17 metų, neturinčių ėduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis proc.; palankiau ↑	18,1	724	24,2	0,75	Geltona
40	Paauglių nuo 15 iki 17 metų gimdymų skaičius 1 000 šio amžiaus paauglių merginų; palankiau ↓	3,3	2	1,2	2,63	Raudona

Šaltinis [1]. Kiekis – šaltinio absoliutus asmenų, atvejų ar šeimų skaičius arba gyventojų pokytis; lic. – licencijos, sl. – slaugytojai. Programų kiekiai atitinka šaltinio apskaitos laikotarpius. Santykis apskaičiuotas iš nesuapvalintų reikšmių. ↑ didesnė reikšmė palankesnė; ↓ mažesnė reikšmė palankesnė.

2025 m. neregistruota naujų ŽIV atvejų. Vaikų skiepijimo aprėpties sumažėjimas reikalauja tikslinių veiksmų, išsiaiškinant konkrečias praleistų skiepų priežastis.

Lėtinių ligų ir prevencinių programų rodikliai

2025 metų sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis

Numeriai atitinka Nuostatų 1 priedo unifikuotų rodiklių sąrašą. Lentelės reikšmės yra vienų metų. Žalia – palankesnė grupė; geltona – vidurinė; raudona – nepalankesnė. [1–3]

10 lent. „Lėtinių ligų ir prevencinių programų rodikliai Šilutės rajono savivaldybėje, 2025 m.“

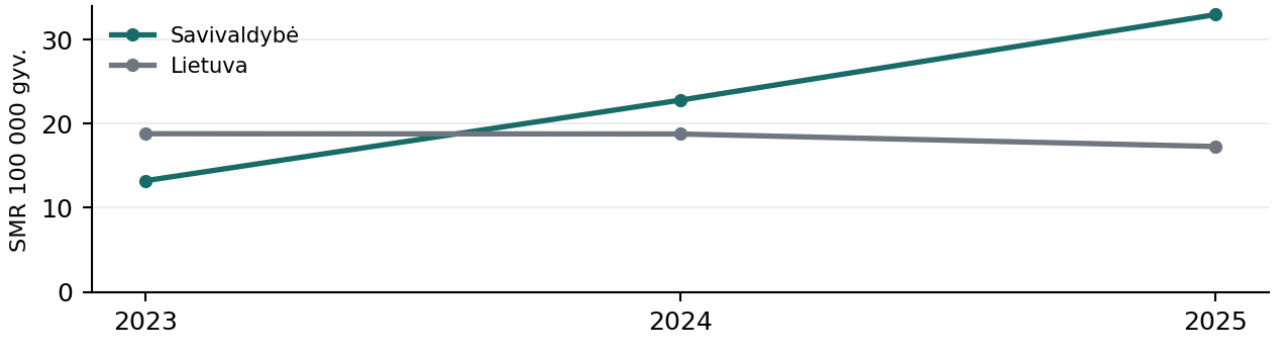
Nr	Rodiklis ir matavimo vienetas	Savival-dybė	Kiekis	Lietuva	Santykis	Grupė
41	Standartizuotas mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (I00–I99) 100 000 gyv.; palankiau ↓	674,7	282	629,8	1,07	Geltona
42	Standartizuotas mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00–C96) 100 000 gyv.; palankiau ↓	270,9	116	253,7	1,07	Geltona
43	Standartizuotas mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60–I69) 100 000 gyv.; palankiau ↓	125,8	54	131,8	0,95	Geltona
44	Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv.; palankiau ↓	69,9	266	68,1	1,03	Geltona
45	Tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusi atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programoje proc.; palankiau ↑	61,1	5 283	55,5	1,10	Žalia
46	Tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių finansavimo programoje proc.; palankiau ↑	79,0	6 823	76,3	1,04	Geltona
47	Tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusi storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos finansavimo programoje proc.; palankiau ↑	59,3	8 247	58,4	1,02	Geltona
48	Tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusi širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupės atrankos ir prevencijos finansavimo programoje proc.; palankiau ↑	35,7	3 891	34,9	1,02	Geltona

Šaltinis [1]. Kiekis – šaltinio absoliutus asmenų, atvejų ar šeimų skaičius arba gyventojų pokytis; lic. – licencijos, sl. – slaugytojai. Programų kiekiai atitinka šaltinio apskaitos laikotarpius. Santykis apskaičiuotas iš nesuapvalintų reikšmių. ↑ didesnė reikšmė palankesnė; ↓ mažesnė reikšmė palankesnė.

Visų keturių prevencinių programų aprėptis viršija atitinkamą Lietuvos rodiklį. Palankiausiai išsiskiria mamografinė patikra; kitų programų rezultatus verta išlaikyti ir didinti pasiekiamumą.

Psichikos sveikata ir savižudybių prevencija

Pagalbos pasiekiamumą galima stiprinti remiantis turimomis bendruomenės ir sveikatos priežiūros paslaugomis. 2025 m. registruotų bandymų žudytis rodiklis buvo mažesnis už Lietuvos: 34,2 ir 39,5 atvejo 100 000 gyventojų. Tačiau savižudybių mirtingumas rodo, kad pagalbos tęstinumui būtinas papildomas dėmesys. [1]

1 pav. „Šilutės rajono savivaldybės ir Lietuvos standartizuotas mirtingumas dėl savižudybių, 2023–2025 m.“ Šaltinis [1]. Kiekvienas taškas rodo vienų metų reikšmę.

2025 m. dėl savižudybių mirė 14 gyventojų. SMR siekė 33,0, Lietuvoje 17,3 atvejo 100 000 gyventojų; santykis 1,91. 2023–2025 m. savivaldybės SMR vidurkis pagal HI buvo 23,0, todėl 2025 m. rezultatas yra aukštesnis ir už šį ilgesnio laikotarpio rodiklį. Trijų metinių taškų nepakanka statistiškai patvirtintai tendencijai nustatyti. [1]

Kas žinoma ir ko duomenys nepaaiškina?

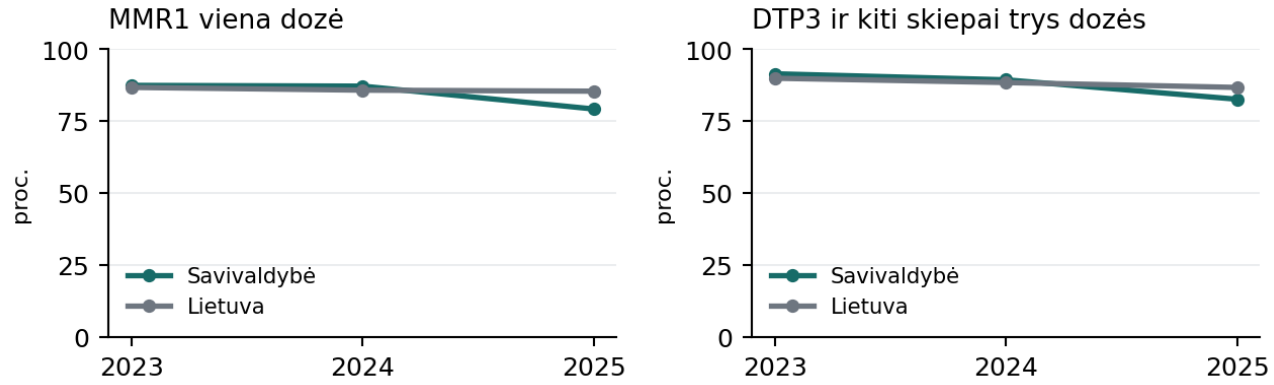
PSO nurodo, kad savižudybių prevencijai svarbūs ankstyvas rizikos atpažinimas, įvertinimas, pagalba ir tolesnis kontaktas. Šie duomenys neleidžia nustatyti, ar Šilutės rajono savivaldybės skirtumą lėmė paslaugų neprieinamumas, alkoholio vartojimas, socialiniai sunkumai ar kitos aplinkybės. Mažesnis registruotų bandymų rodiklis gali priklausyti ir nuo kreipimosi bei registravimo, todėl nėra pakankamas mažesnės rizikos įrodymas. [5]

Siūlomi veiksmai

- VSB, psichikos sveikatos ir pirminės priežiūros įstaigoms susitarti dėl aiškaus pagalbos maršruto, ypač po bandymo žudytis ar krizės.
- Mokymus darbuotojams derinti su realia nukreipimo ir grįžtamojo ryšio tvarka; vertinti, kiek nukreiptų žmonių sulaukė pagalbos.
- Stiprinti paauglių emocinius įgūdžius ir atsakingą viešą komunikaciją.
- Organizuoti savižudybių prevencijos ir intervencijos mokymus.

Vaikų profilaktinės apsaugos stiprinimas

Ankstesniais metais pasiekta didesnė skiepijimo aprėptis rodo, kad gydymo įstaigos turi patirties pasiekti šeimas. 2025 m. MMR1 ir DTP3 bei kitų skiepų aprėptis mažėjo ir buvo mažesnė už Lietuvos rodiklius. [1]

2 pav. „Vaikų MMR1 ir DTP3 skiepijimo aprėptis Šilutės rajono savivaldybėje ir Lietuvoje, 2023–2025 m.“ Šaltinis [1]. DTP3 grupė apima ir poliomielito bei B tipo Haemophilus influenzae infekcijos skiepus.

MMR1 aprėptis sumažėjo nuo 87,2 iki 79,2 proc., DTP3 ir kitų skiepų – nuo 89,4 iki 82,6 proc. Lietuvos 2025 m. reikšmės buvo 85,4 ir 86,7 proc. Skirtumai nuo šalies siekia 6,2 ir 4,1 procentinio punkto. MMR1 yra vienos dozės rodiklis; jo negalima tapatinti su visos dviejų dozių apsaugos įvertinimu. [1]

Veiksmai pagal nustatytą priežastį

PSO rekomenduoja nuolat identifikuoti laiku nepaskiepytus asmenis ir sudaryti galimybę gauti priklausančias dozes. Šeimos gydytojų komandoms siūloma atskirti atidėtus skiepus, nepasiektas šeimas, atsisakymus ir kitas priežastis. VSB gali padėti suprantama informacija bei paslaugų pasiekiamumo vertinimu. Duomenys nepatvirtina, kad aprėptis sumažėjo būtent dėl tėvų nepritarimo. [6]

Kiti vaikų sveikatos signalai

Ėduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų neturinčių 7–17 metų vaikų dalis siekė 18,1 proc., Lietuvoje 24,2 proc. Paauglių gimdymų rodiklis mažėjo iki 3,3 atvejo 1 000 paauglių merginų, tačiau išliko didesnis už Lietuvos 1,2; registruoti 2 gimdymai. Tikslinga stiprinti burnos higienos įgūdžius ir konfidencialų konsultavimą, vengiant stigmatizuoti šeimas. [1]

Mokyklose nesimokančių vaikų rodiklis sumažėjo nuo 100,9 iki 82,3 atvejo 1 000 mokyklinio amžiaus vaikų; Lietuvoje – 44,4. Svarbu atskirti išvykusius vaikus nuo realiai nesimokančių dėl socialinių ar kitų priežasčių. Vien registro įrašas nepatvirtina mokyklos nelankymo gyvenant Savivaldybėje. [1, 2]

Alkoholio žalos ir sunkių transporto traumų mažinimas

Teigiamas pagrindas prevencijai yra 2026 m. apklausoje nustatytas mažesnis dažnas alkoholio vartojimas ir aukštas saugos diržų naudojimas. Tačiau 2025 m. mirtingumo ir alkoholio prieinamumo rodikliai rodo būtinybę kartu taikyti pagalbos, kontrolės ir saugios aplinkos priemones. [1, 4]

11 lent. „Alkoholio žalos ir eismo saugumo rodikliai Šilutės rajono savivaldybėje, 2025 m.“

2025 metų rodiklis	Savivaldybė	Lietuva
Gyventojai vienai alkoholio prekybos licencijai	68,7	185,8
SMR dėl su alkoholiu susijusių priežasčių 100 000 gyv.	30,4	21,7
SMR dėl transporto įvykių 100 000 gyv.	13,4	5,0
Policijoje registruoti pranešimai dėl smurto artimoje aplinkoje 1 000 gyv.	21,2	19,3

Šaltinis [1]. Mažesnis gyventojų skaičius vienai licencijai reiškia santykinai didesnį licencijų tankį. Smurto pranešimai nėra atskirų nukentėjusiųjų skaičius ir savaime neparodo alkoholio vaidmens.

Situacijos mastas ir vertinimo ribos

2025 m. registruotos 12 su alkoholio vartojimu susijusių mirčių ir 5 mirtys dėl transporto įvykių. Transporto SMR buvo 2,68 karto didesnis už Lietuvos; 2023–2025 m. savivaldybės SMR vidurkis pagal HI – 10,4, tad dėmesio reikia ir vertinant ilgesnį laikotarpį. Negalima teigti, kad šias transporto mirtis sukėlė alkoholis, nes tokio susiejimo pateikti duomenys neturi. [1]

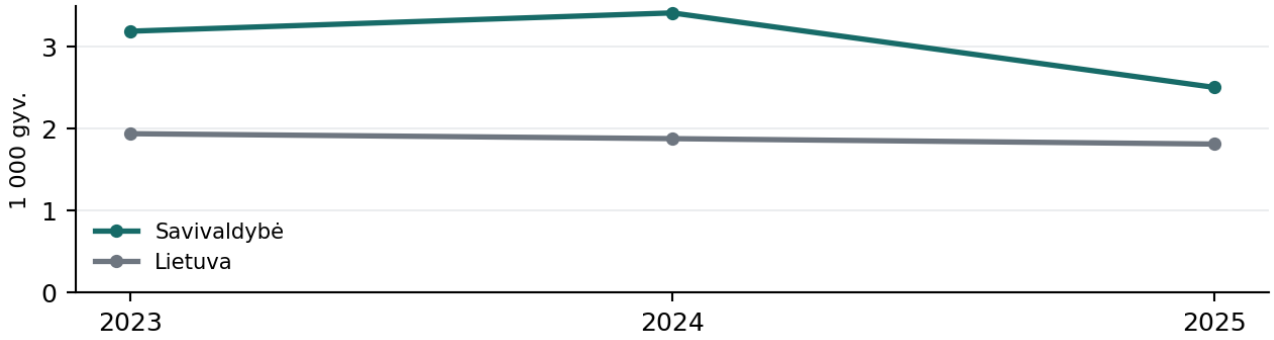
Gyventojų vienai alkoholio prekybos licencijai skaičius per metus sumažėjo nuo 134,7 iki 68,7. [1]

Siūlomi veiksmai

- Savivaldybei kartu įvertinti faktinį prekybos vietų tankį, veiklą ir visuomenės sveikatos duomenis. [7]
- Pirminėje priežiūroje taikyti ankstyvą rizikingo vartojimo atpažinimą, trumpąsias intervencijas ir nukreipimą pagalbai. [8]
- Su policija ir kelių valdytojais parinkti vietas greičio valdymo, matomumo ir pėsčiųjų saugos priemonėms.
- VSB mokymus derinti su aplinkos ir taisyklių vykdymo priemonėmis. [9]

Lėtinių ligų prevencija ir kitos stebėtinos sritys

Visų keturių prevencinių programų aprėptis 2025 m. buvo didesnė už Lietuvos rodiklius. Mamografinės patikros aprėptis siekė 61,1 proc., gimdos kaklelio programos – 79,0 proc., storosios žarnos – 59,3 proc., širdies ir kraujagyslių ligų – 35,7 proc. Tai palankus palyginimas, kurį verta palaikyti individualiais kvietimais ir patogiu paslaugų organizavimu. [1]

3 pav. „Išvengiamos hospitalizacijos dėl cukrinio diabeto Šilutės rajono savivaldybėje ir Lietuvoje, 2023–2025 m.“ Šaltinis [1].

Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto rodiklis sumažėjo 26,7 proc., palyginti su 2024 m., iki 2,5 atvejo 1 000 gyventojų. Tai ryškus palankus pokytis. Vis dėlto jis buvo 1,38 karto didesnis už Lietuvos 1,8 rodiklį ir liko raudonoje grupėje. Registruotos 79 tokios hospitalizacijos. Šis rezultatas stebimas papildomai prie trijų plačių prioritetinių sričių, nes problema išlieka, nors vienų metų pokytis palankus. [1]

PSO pabrėžia ilgalaikę integruotą lėtinių ligų priežiūrą pirminėje grandyje. Siūloma analizuoti pasikartojančių hospitalizacijų priežastis, priežiūros tęstinumą ir savikontrolės mokymo poreikį. Turimas rodiklis neįrodo, kad hospitalizacijas sukėlė vien paslaugų ar paciento žinių stoka. [10]

Išsaugoti pažangą ir tikslinti prevenciją

Naujų tuberkuliozės atvejų rodiklis mažėjo nuo 26,1 iki 21,0 atvejo 100 000 gyventojų; registruoti 8 nauji atvejai. Įtraukiant recidyvus, 2025 m. rodiklis taip pat buvo 21,0, artimas Lietuvos 21,3. Tai palanku, tačiau 2023–2025 m. rodiklis su recidyvais siekė 40,1; būtina tęsti ankstyvą nustatymą ir gydymo tęstinumą. [1]

Žarnyno infekcijų rodiklis sumažėjo nuo 222,2 iki 180,1 atvejo 10 000 gyventojų, bet liko didesnis už Lietuvos 170,7 ir raudonoje grupėje. Prieš pasirenkant tikslinę priemonę verta kartu su NVSC įvertinti infekcijų struktūrą bei protrūkius. Seniūnijose tikslinga tęsti higienos ir maisto saugos mokymą; konkreti vietinė priežastis šiame dokumente nenustatyta. [1]

Aplinkos rodikliai ir duomenų kokybė

Oro kokybės matavimai Šilutės mieste

Viešoje 2025 m. aplinkos monitoringo ataskaitoje pateikti trijų dviejų savaičių laikotarpių NO_2 tyrimai trijose vietose. Tyrimų metu koncentracijos nepasiekė ataskaitoje nurodytos 40 µg/m³ ribinės vertės. Tai palankus stebėtų laikotarpių rezultatas. [11]

12 lent. „Azoto dioksido koncentracijos matavimai Šilutės mieste, 2025 m.“

Matavimo vieta	Birželis ir liepa	Spalis	Gruodis
Lietuvininkų, Tilžės ir Jankaus gatvių sankryža	19,97	24,55	25,90
E. Kanto gatvė netoli Darbininkų gatvės	5,21	8,28	12,41
Pramonės gatvė	10,38	15,74	18,12

NO_2 koncentracijos, µg/m³. Laikotarpiai: 2025-06-27–07-11, 2025-10-06–10-20 ir 2025-12-09–12-23. Šaltinis [11], 1.3 lentelė, spausdintas 6 p. (PDF 7 p.).

Transporto traumų rodiklio patikslinimas

2025 m. Šilutės rajono savivaldybėje užregistruota 19 transporto įvykiuose patirtų traumų. Skaičiuojant pagal 38 044 gyventojų skaičių, rodiklis sudaro 5,0 atvejo 10 000 gyventojų. [1]

Interpretavimo ribos

Didesnis apsilankymų skaičius ar slaugytojų ir gydytojų santykis savaime neįrodo geresnės paslaugų kokybės. Mažesnis registruotas sergamumas gali priklausyti nuo diagnostikos. Vienų metų pokytis neįrodo įgyvendintos priemonės poveikio. Ataskaitoje pateikiamos rekomendacijos yra veiksmų pasiūlymai, o ne nustatytas vietinių skirtumų priežasčių paaiškinimas.

Suaugusiųjų gyvensena 2026 metais

Tai papildomi naujausi tyrimo duomenys, apibūdinantys 2026 m. gyvenseną, o ne 2025 m. sergamumą ar mirtingumą. Šilutės rajono savivaldybėje apklausti 479 suaugusieji, Lietuvoje – 27 114. Apklausa vyko 2026 m. kovą–birželį; rodikliai skaičiuoti iš atsakiusių į konkretų klausimą. [4]

13 lent. „Suaugusiųjų gyvensenos rodikliai Šilutės rajono savivaldybėje, 2026 m. (1–13 rodikliai)“

Nr	Rodiklis	Savival-dybė %	Lietuva %	Skirtumas p. p.	Santykis
1	Vaisiai bent kartą per dieną, neskaitant sulčių ↑	25,5	36,7	-11,2	0,69
2	Daržovės bent kartą per dieną, neskaitant bulvių ↑	39,6	47,0	-7,4	0,84
3	Saldumynai bent kartą per dieną ↓	11,9	18,8	-6,9	0,63
4	Nealkoholiniai saldinti gėrimai bent kartą per dieną ↓	4,2	4,5	-0,3	0,93
5	Energiniai gėrimai bent kartą per dieną ↓	2,3	1,9	0,4	1,21
6	Papildomai nededa druskos į paruoštą maistą ↑	31,5	36,1	-4,6	0,87
7	Kasdien vartojo tabaką per paskutines 30 dienų ↓	10,9	14,1	-3,2	0,77
8	Kasdien vartojo tabaką per paskutinius 12 mėnesių ↓	10,1	13,8	-3,7	0,73
9	Kasdien naudojo elektronines cigaretes ar panašius įtaisus per 30 dienų ↓	9,7	7,0	2,7	1,39
10	Kasdien naudojo elektronines cigaretes ar panašius įtaisus per 12 mėnesių ↓	9,4	6,9	2,5	1,36
11	Kasdien vartojo alkoholį per paskutines 30 dienų ↓	0,2	1,0	-0,8	0,20
12	Vartojo alkoholį bent kartą per savaitę per 30 dienų ↓	15,9	20,5	-4,6	0,78
13	Vartojo alkoholį bent kartą per savaitę per 12 mėnesių ↓	10,8	17,7	-6,9	0,61

Šaltinis [4]. Numeriai atitinka Nuostatų 2 priedo suaugusiųjų 1–25 rodiklius. Pavadinimai sutrumpinti, išlaikant kriterijus. ↑ didesnė dalis palankesnė; ↓ mažesnė dalis palankesnė. Skirtumas – Savivaldybės reikšmė minus Lietuvos reikšmė; santykis apskaičiuotas iš paskelbtų vieno skaitmens po kablelio reikšmių.

Kasdienio tabako ir dažno alkoholio vartojimo dalys mažesnės už šalies rodiklius. Elektroninių rūkymo įtaisų rodikliai didesni; jų negalima sudėti su tabako vartojimu, nes grupės gali persidengti. Alkoholio vartojimo dažnis neparodo suvartoto kiekio.

Suaugusiųjų savijauta ir saugumas 2026 metais

Palankiai išsiskiria gyvenimo kokybės ir sveikatos vertinimas bei mažesnė artimo žmogaus neturinčių respondentų dalis. Aukštas saugos diržų naudojimas atitinka Lietuvos lygį. Šias stiprybes verta palaikyti, kartu skatinant kasdienį judėjimą ir apsaugos priemonių naudojimą. [4]

14 lent. „Suaugusiųjų gyvensenos ir savijautos rodikliai Šilutės rajono savivaldybėje, 2026 m. (14–25 rodikliai)“

Nr	Rodiklis	Savival-dybė %	Lietuva %	Skirtumas p. p.	Santykis
14	Bent kartą gyvenime vartojo narkotines ar psichotropines medžiagas be gydytojo paskyrimo ↓	14,6	11,0	3,6	1,33
15	Energinga fizinė veikla bent 30 min. bent 5 dienas per savaitę ↑	20,3	25,1	-4,8	0,81
16	Visada nešioja atšvaitus būdami lauke tamsiu paros metu ↑	10,7	27,3	-16,6	0,39
17	Visada segi saugos diržą važiuodami automobiliu ↑	96,5	96,5	0,0	1,00
18	Visada dėvi šalmą važiuodami dviračiu ↑	10,3	15,6	-5,3	0,66
19	Neturi artimo žmogaus, kuriuo galėtų pasitikėti susidūrę su sunkiomis asmeninėmis problemomis ↓	3,2	5,0	-1,8	0,64
20	Per mėnesį prislėgta nuotaika ar nerimas šiek tiek ar daug labiau nei anksčiau ↓	15,3	16,8	-1,5	0,91
21	Gyvenimo kokybę vertina gerai arba labai gerai ↑	78,0	74,9	3,1	1,04
22	Dabartinę sveikatą vertina gerai arba labai gerai ↑	68,8	65,0	3,8	1,06
23	Jaučiasi laimingi arba labai laimingi ↑	62,8	63,9	-1,1	0,98
24	Turi ilgalaikių sveikatos problemų ↓	30,2	37,7	-7,5	0,80
25	Per 12 mėnesių bandė keisti gyvenseną dėl sveikatos ir ją pakeitė ↑	68,8	69,1	-0,3	1,00

Šaltinis [4]. Numeriai atitinka Nuostatų 2 priedo suaugusiųjų 1–25 rodiklius. Pavadinimai sutrumpinti, išlaikant kriterijus. ↑ didesnė dalis palankesnė; ↓ mažesnė dalis palankesnė. Skirtumas – Savivaldybės reikšmė minus Lietuvos reikšmė; santykis apskaičiuotas iš paskelbtų vieno skaitmens po kablelio reikšmių.

Šios dalys nestandartizuotos pagal amžių; skirtumų statistinis reikšmingumas nevertintas. Joms netaikytos metinio rodiklių profilio spalvos. Narkotikų vartojimo klausimas apima visą gyvenimą, o ne dabartinį vartojimą. Fizinio aktyvumo klausimas matuoja konkrečią energingos veiklos trukmę ir dažnį; likusių respondentų negalima automatiškai laikyti fiziškai neaktyviais.

Rekomendacijos ir įgyvendinimo vertinimas

Siūloma ataskaitos rezultatus susieti su 2027 m. Savivaldybės ir įstaigų veiklos planavimu. Žemiau nurodyti terminai ir rodikliai yra pasiūlymai, kuriuos reikia suderinti su vykdytojais bei turimais ištekliais.

15 lent. „Siūlomos visuomenės sveikatos priemonės Šilutės rajono savivaldybėje, 2027 m.“

Sritis	Siūlomi partneriai	Siūlomas pirmas rezultatas iki 2027 m. I ketvirčio pabaigos
Savižudybių prevencija	Savivaldybės administracija, visuomenės sveikatos biuro savižudybių prevencijos koordinatorius, Krizių valdymo grupė, psichikos sveikatos ir pirminės sveikatos priežiūros įstaigos, greitosios medicinos pagalbos, policijos, socialinių paslaugų ir švietimo įstaigų atstovai.	Organizuotas tarpinstitucinis susitikimas, kuriame įvertintas savivaldybėje patvirtinto reagavimo į savižudybės grėsmę algoritmo praktinis taikymas, aptartos pagalbos tęstinumo ir pagalbos po savižudybės organizavimo kliūtys. Parengti siūlymai dėl institucijų atsakomybių patikslinimo, bendradarbiavimo ir nukreipimo pagalbos tobulinimo, numatant atsakingus vykdytojus ir įgyvendinimo terminus.
Vaikų skiepijimas	Šeimos gydytojų komandos, NVSC, VSB	Nustatytos praleistų skiepų priežastys ir sutartas pakartotinio kvietimo vertinimas.
Alkoholio žala ir eismo sauga	Savivaldybės administracija, policija, kelių valdytojai, ASPĮ, VSB	Peržiūrėta licencijų apskaita ir pasirinktos konkrečios eismo saugos bei pagalbos priemonės.
Diabeto priežiūra	ASPĮ ir VSB	Įvertintas pasikartojančių hospitalizacijų bei savikontrolės mokymo poreikis.

Vietos savivaldos politikams

Patvirtinti duomenimis pagrįstas prioritetines kryptis ir užtikrinti jų įtraukimą į planavimo dokumentus. Sprendžiant dėl paslaugų seniūnijose, remtis pasiekiamumu ir nepatenkintu poreikiu. Išlaikyti prevencinių programų kvietimo ir prieinamumo sprendimus, kuriuos įstaigos gali pagrįsti aprėpties duomenimis.

Specialistams

Kiekvienai priemonei numatyti ne vien renginių ar dalyvių skaičių, bet ir proceso rezultatą: kiek nukreiptų žmonių gavo paslaugą, kiek šeimų atsakė į pakartotinį kvietimą, kiek dalyvių tęsė veiklą. Pradinius dydžius nustatyti prieš intervenciją; skaitinius siekinius suderinti, gavus šiuos duomenis.

Gyventojams ir bendruomenėms

Dalyvauti priklausančiose prevencinėse programose, su šeimos gydytojo komanda peržiūrėti vaikų skiepus, palaikyti kasdienį judėjimą ir burnos higieną. Bendruomenėms verta padėti pasiekti veiklas ir pagalbą tiems žmonėms, kuriems atvykimas ar registracija kelia sunkumų.

Išvados ir tolesnė stebėsena

• Šilutės rajono savivaldybė turi palankių prevencijos ir sveikatos priežiūros išteklių rodiklių. Visų keturių prevencinių programų aprėptis didesnė už Lietuvos rodiklius; mamografinė patikra patenka į žalią grupę.

• Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė, palyginti su 2024 m., pailgėjo nuo 75,6 iki 76,6 metų. Mažėjo išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto, standartizuoto mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų ir piktybinių navikų reikšmės. Tai pagrindas palaikyti prevenciją, tačiau dar ne konkrečių priemonių poveikio įrodymas.

• Pagal vienų metų vertinimą 5 rodikliai priskirti žaliai, 32 geltonai, 9 raudonai grupei.

• Savižudybių mirtingumas, vaikų skiepijimo sumažėjimas ir alkoholio prieinamumo bei sunkių transporto pasekmių rodikliai pagrindžia tris platesnes prioritetines sritis. Diabeto hospitalizacijas ir žarnyno infekcijas būtina stebėti papildomai, nors jų vienų metų pokytis palankus.

• Naujausi 2026 m. gyvensenos duomenys rodo palankesnį gyvenimo kokybės ir sveikatos vertinimą, mažesnį kasdienio tabako bei dažno alkoholio vartojimą. Didesnio dėmesio reikia vaisių ir daržovių vartojimui, energingai fizinei veiklai, elektroniniams rūkymo įtaisams ir atšvaitų naudojimui.

Duomenų ir metodiniai šaltiniai

Interneto šaltiniai tikrinti 2026 m. spalio 19 d.

[1] Higienos institutas. VISSIS_2025_m_2026_10.xlsx. Lapai „Rodikliai“, „Absol. sk“, „3 metų vidurkis“. 2025 m. savivaldybių ir Lietuvos reikšmės. Pagrindinis skaitinis šaltinis. Šaltinio nuoroda

[2] Higienos institutas. Savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitų rašymo metodinės rekomendacijos. Vilnius, 2026. 87 p. Ypač 11–27 p. ir rodiklių aprašai. Naudota pateikta 2026 m. leidinio kopija.

[3] Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymas Nr. V-488. Bendrieji savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatai. Suvestinė redakcija nuo 2026-07-01. 1 ir 2 priedai. Šaltinio nuoroda

[4] Higienos institutas. Suaugusiųjų gyvensenos stebėsenos tyrimas. 2026 m. rodiklių suvestinė-ataskaita. Vilnius, 2026. 59 p. Imtis ir visi 25 rodikliai patikrinti pirminiame leidinyje. Šaltinio nuoroda

[5] World Health Organization. Suicide. LIVE LIFE evidence based interventions. Ankstyvas rizikos atpažinimas, pagalba, tęstinumas ir tarpsektorinis bendradarbiavimas. Šaltinio nuoroda

[6] World Health Organization. Essential Programme on Immunization. Catch-up vaccination. Praleistų dozių identifikavimas ir nuolatinė skiepijimo spragų kompensavimo sistema. Šaltinio nuoroda

[7] World Health Organization. SAFER. Alcohol availability. Alkoholio prieinamumo ir prekybos vietų tankio kontrolės pagrindimas. Šaltinio nuoroda

[8] World Health Organization. SAFER. Brief interventions and treatment. Ankstyvo atpažinimo ir trumpųjų intervencijų pagrindimas. Šaltinio nuoroda

[9] World Health Organization. Road traffic injuries. Greičio valdymas, saugi infrastruktūra ir apsaugos priemonių bei taisyklių laikymasis. Šaltinio nuoroda

[10] World Health Organization. Diabetes. Questions and answers. Ilgalaikė integruota diabeto priežiūra pirminėje sveikatos priežiūros grandyje. Šaltinio nuoroda

[11] UAB GEOMINA. Šilutės rajono savivaldybės aplinkos monitoringo aplinkos oro bei paviršinio vandens dalių 2025 m. ataskaita. Šiauliai, 2026. 1.3 lentelė, spausdintas 6 p. (PDF 7 p.). Šaltinio nuoroda